

תנועת אנחנו לציבור הציוני דתי

תנועת אנחנו מובילה הסכמה ישראלית חדשה. בעשורים האחרונים לכידותה של החברה הישראלית הולכת ומתפוררת, משום שהקבוצות התרבותיות היריבות בתוך ישראל מתחזקות זו על חשבון זו, ומשום שקיימות אי הסכמות בנושא הישראלי-פלסטיני. מטרתנו למנוע פיצול חברתי **באמצעות** מפעלים חברתיים פורצי דרך, ובאמצעות הסדרת המחלוקות בין ישראלים מימין ומשמאל, דתיים וחילונים, יהודים וערבים. לשם כך, אנו מציעים את התוכנית **'שותפים שווים'** המתבססת על עקרון ה-Win-Win: כל הקבוצות הפוליטיות בתוך ישראל תתחזקנה ביחד, כמו גם מדינת ישראל והפלסטינים מבלי שאף צד יפקיר את גורלו בידי האחר. אנו קוראים להקמתה של מדינה פלסטינית נפרדת בקווי 67' עם מיעוט יהודי בטוח, לצד כינונה של חוקה יהודית ודמוקרטית-פדראלית בישראל עם מיעוט פלסטיני מוגדל ושווה זכויות. גישתנו הפדראלית קוראת להקמתן של קהילות חוקתיות שאינן טריטוריאליות לשירותי דת ותרבות בישראל.

בדורות האחרונים

אנו עדים למימוש חזון קיבוץ הגלויות וגאולת העם והארץ. לימוד התורה וההתיישבות היהודית, בהובלתה של הציונית-דתית, נפוצו בכל רחבי ארצנו וחיזקו את החברה הישראלית בירת שמים, בביטחון ובגאווה לאומית. עם זאת, חז"ל לימדונו מן הפסוק "לא תִּנְסוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם", שאין לסמוך על הנס. בשנים האחרונות אנו עדים לתופעות חדשות של פיצול הולך וגובר בעם היהודי, בשל מדיניות המגבירה את החיכוך בין היהדות והדמוקרטיה בישראל. השילוב של כפייה דתית, התנגדות למדינה פלסטינית והמשך הכיבוש הצבאי ביהודה ושומרון מוביל בהכרח לדחיקתן של קבוצות גדולות בעם והוא פסול מעיקרו. להלן נציע מדיניות חדשה שתסיר את העימות בין מרכיבי היהודיים והדמוקרטיים של החברה הישראלית. היא תוביל להגדלתה של שמירת המצוות מבחירה, ולצמצומה של ההתבוללות, וגם תבטל את העוולות ההיסטוריות ותיצור הכרה ציבורית בחשיבותה של התיישבות ישראלית ביהודה ושומרון.

תחילה נתאר את המצב הקיים בעם היהודי. רוב גדול של העם היהודי בישראל ובתפוצות אינו מקבל את 'שולחן ערוך' כמקור מחייב, אך מעוניין בזיקה לחלק מערכי היהדות ומצוות התורה. כך למשל, בישראל מתקיימות תופעות כמו הימנעות מנסיעה ביום הכיפורים מבלי לצום, אכילת בשר וחלב בלחמנייה כשרה לפסח, ועריכת קידוש בשבת שלאחריו צפייה בטלוויזיה. תופעות אלו הן עובדה קיימת המעידה על קשר עמוק למורשת היהודית.

אך למרות זאת ובניגוד לציפיות, תופעת ההתבוללות בחברה הישראלית הולכת ומתרחבת*. יהודים רבים בישראל מתחתנים עם אוכלוסיות שאינן יהודיות: חלק

תנועת אנחנו מובילה הסכמה ישראלית חדשה. מטרתנו למנוע פיצול חברתי באמצעות מפעלים חברתיים לשותפות בין קבוצות ישראליות מרוחקות, ובאמצעות הסדרת המחלוקות, המדינית והחוקתית, בין אזרחי ישראל

* ההערכות למספר הזוגות בישראל נעות בין 5% ל-10%, וככל הנראה התופעה הולכת ומתרחבת. ראה: הכנסת - מרכז המחקר והמידע, "התבוללות בישראל ובתפוצות"; פרופ' אשר כהן, "התבוללות ישראלית"; נתוני הלמ"ס לרגל יום המשפחה, 2016; סקר בנושא "נישואי תערובת - בני זוג מעורבים" / עו"ד אירית רוזנבלום ונורית פלג, אתר "משפחה חדשה".

מהעולים מכוח חוק השבות, מכרים מחו"ל, פלסטינים מישראל ועובדים זרים. הבוחרים בדרך זו לא בהכרח משלמים מחיר חברתי אלא רק צאצאיהם, והיות ותופעה זו מתרחבת מחירה החברתי הולך וגדל. כך למשל, בישראל קיימת קבוצה הולכת וגדלה של הורים מסורתיים המתנגדים להתבוללות, אך ילדיהם בכל זאת נסחפים אליה. זאת, משום שהם לומדים בבתי ספר ממלכתיים-חילוניים שאינם עוסקים בנושא. ישנם גם זוגות מתבוללים שמעוניינים להתגייר בבתי דין מקלים, אך נמנעים מכך בגלל כעסם על מדיניות הכפייה הדתית. תופעות אלו אינן נבלמות על ידי הרבנות הראשית לישראל והתמשכות תוביל בהכרח לפיצול לאומי.

מחוץ לגבולות מדינת ישראל, ליישובים הישראליים ביהודה ושומרון יש פוטנציאל להיות חלק מפתרון הסכסוך הישראלי-פלסטיני, ואף לחזק את ביטחון ישראל ואת הקשר היהודי לארצנו ההיסטורית. אך למרות זאת, בפועל, היישובים בשטח פוגעים בזכויות הפלסטיניות ובלכידות העם היהודי.

הסכסוך הישראלי-פלסטיני מתמשך על פני שנים רבות, משום שבמאה השנים האחרונות התחזקו הישראליים על חשבון הפלסטינים. שני הצדדים אחראים למצב שנוצר: כדי להקים מדינה יהודית עם רוב יהודי הביאה התנועה הציונית את כל יהודי העולם לארץ ישראל והעניקה להם משאבי קרקע, ביטחון ותרבות. אך בפעולתה זו פגעה התנועה הציונית בקרקעות ובשווקים הפלסטיניים תוך שהפגינה אי אחריות ואחוזה כלפיהם. מנגד, בצד הפלסטיני התקבעה עמדה השוללת את זכות הקמתה של מדינה יהודית, בשל אי הכרה בהיסטוריה הלאומית היהודית. משום כך בתקופת המנדט הבריטי ניצת עימות אלים בין הצדדים.

במהלך השנים נעשו מספר ניסיונות לפתור את הסכסוך הישראלי פלסטיני. עם זאת, העימות לא נעלם מחיינו, בין היתר בשל היעדר פתרון לבעיית הפליטים הפלסטינים משנת 1948, ובשל הכיבוש הישראלי והטרור הפלסטיני בגדה המערבית וברצועת עזה. עוולות אלו מנציחות את התחזקותה של ישראל על חשבון פלסטין. תהליך השלום בשנות ה-90 לא ניסה לשנות את מבנה היחסים בין העמים אלא רק לקבוע קו גבול ולהפריד ביניהם, וזו הייתה אחת הסיבות לכישלונם.

במצב הבינלאומי הקיים, ברור שלעולם לא יהיה אפשר לפתור את הסכסוך באמצעות הכלת ריבונות ישראלית בשטח והענקת אזרחות שווה לפלסטינים. זאת, משום שהכלת ריבונות ישראלית ביהודה ושומרון תבטל את הרוב היהודי בישראל ותפגע בזכות הפלסטינית למדינה עצמאית. לכן ההתנחלות כפי שהיא בשטח היום פוגעת בזכויות הפלסטיניות והיא מנוגדת לחוק הבינלאומי. כתוצאה מכך ההתנחלויות מעוררות התנגדות ציבורית בתוך העם היהודי ומעמיקות את השסע בין מרכיביה היהודיים והדמוקרטיים של החברה הישראלית. עם מצב זה לא ניתן להשלים.

רק כשישראל ופלסטין תוכלנה להתחזק ביחד ייווצר האמון שיוביל לפתרון הסכסוך. לשם כך יש ליצור משוואה של שגשוג הדדי במסגרתה הצדדים מקבלים את מלוא זכויות האדם והלאום שלהם בהתאם לחוק הבינלאומי, אך גם לוקחים אחריות על מעשיהם הפסולים, ומובילים לפיוס בין אוכלוסיות הצדדים מבלי להפקיר את גורלם וביטחונם בידי האחר. רק במסגרת זו נוכל לממש את הפוטנציאל החיובי של ההתיישבות הישראלית ביהודה ושומרון.

אנו מציעים הסכם מדיני חדש במסגרתו ישראל והרשות הפלסטינית יאפשרו למתיישבים הישראליים להמשיך להתגורר בביתם כאזרחים שווי זכויות וחובות במדינה פלסטינית עצמאית, תחת אחריות ביטחונית של צה"ל ובפיקוח בינ"ל. כך המתיישבים יהפכו לחיל החלוץ שמקדם שותפות בין שני העמים. הם יאחדו את כל גווי העם היהודי בתמיכה בהתיישבות יהודית בחבלי ארצנו ההיסטוריים, ואף מעבר לכך כאזרחי שתי המדינות, ישראל ופלסטין, המתיישבים יהוו גורם משמעותי בהבטחת יציבות ההסכם המדיני בין הצדדים, וגם יוכלו לסייע לפיתוח הכלכלי של פלסטין.

אנו מציעים את התוכנית 'שותפים שווים'
המתבססת על עקרון ה-Win-Win:
כל הקבוצות הפוליטיות בתוך ישראל
תתחזקנה ביחד, כמו גם מדינת ישראל
והפלסטינים מבלי שאף צד יפקיר את
גורלו בידי האחר

משום כך אנו מציעים

בתוך מדינת ישראל

ממשל יהודי ודמוקרטי פדראלי. כל קבוצת אזרחים ואזרחיות ישראלים שתמנה 6% ומעלה מכלל האוכלוסייה, תוכל לייסד קהילה חוקתית ללא סמכויות טריטוריאליות, שתעניק לחבריה שירותי דת ותרבות עצמאיים. שירותים אלו יכללו את כל מוסדות הדת והתרבות המוכרים, לצד מקצועות ההיסטוריה, התנ"ך, הספרות, שעות החינוך בבתי הספר והחינוך הבלתי פורמאלי. לכל קהילה חוקתית תהיה ממשלה ופרלמנט משלה. הקהילות החוקתיות תהיינה אחראיות גם על רישום המשפחה. מי שיבחר להתחתן בחתונה אורתודוקסית יחויב להתגרש בגירושין אורתודוקסיים.

הממשל הפדראלי המרכזי יהיה אמון על כל שאר פעולותיה של הממשלה, כגון בריאות, שיטור, תחבורה, ביטחון, רווחה ויחסי חוץ. סמליו הממלכתיים של ממשל זה יהיו יהודיים כפי שהם כיום, אך הוא יהיה ניטרלי בכל הנוגע למעמד הדת. בשבת יהיו שטחי המסחר סגורים לחלוטין, ובכלל זה רשתות המזון. מוסדות התרבות, כולל מסעדות ומלונאות, יפעלו כרגיל - אך תוקם מנהלת לאומית שתעניק תמריצים להכשרה הלכתית של המקומות הפתוחים בשבת. התחבורה הציבורית בשבת תפעל במימון הקהילות החוקתיות ללא התערבותו של הממשל המרכזי.

תוכנית הלימודים באזרחות תהיה משותפת לכולם, יתווסף בית חדש להמנון הלאומי שיבטא הכרה בכל חלקי החברה הישראלית, ויממה לאחר יום העצמאות יצוין יום הברית לאחדות כל אזרחי ישראל באשר הם. שינוי סעיפי החוקה הללו יתאפשר ברוב של 75% בפרלמנט ומשאל עם.

הצעה זו תוביל לשמירת מצוות גדולה יותר בעם היהודי ולצמצומה של ההתבוללות. שיטת הממשל שלנו תאפשר לחילונים ולמסורתיים להקים קהילות חוקתיות עצמאיות

ותמנע מהם את החשש מהממסד הדתי ש'יחזיר אותם בתשובה'. בתוך כך כמות היהודים שמאמצים את הרצוי להם מתוך המורשת היהודית תגדל. יהודים שזהותם חילונית יוכלו להקים מסגרות חינוכיות שיחנכו לקיום אחת ממצוות השבת, למשל הימנעות מבישול, מסחר או נסיעה, מבלי להפוך את התלמידים לדתיים וללא חשש מ'חזרה בתשובה'.

היות והצעתנו תחזק את הקשר בין העם היהודי ומורשתו, יש לצפות שתופעת ההתבוללות בציבור המסורתי תקטן מאליה, וכמות המתגיירים בבתי הדין המקלים תגדל. יתרה מכך, הצעתנו מאפשרת גם מנגנון חדש לצמצומה של ההתבוללות: הממשל הפדראלי המרכזי ימשיך לתעד את מגילות היוחסין של כל אזרח, כפי שעושה כיום הרבנות הראשית לישראל. תיעוד היוחסין יהיה חסוי, אך כל אחד ואחת יוכלו לקבל מבני זוגם היתר לצפות בשושלת היוחסין שלהם. התוצאה הסבירה תהיה לחץ חברתי של הציבור האורתודוקסי על הציבור המסורתי לבחור להשתייך לקהילה חוקתית המחנכת לנישואין כדת משה וישראל בבתי ספר מסורתיים עצמאיים. זאת, שלא כמאפיינים החינוכיים שקיימים כיום בבתי הספר הממלכתיים-חילוניים. שאר האזרחים היהודים יוכלו לפנות לגיור בבתי הדין המקלים. כך יהיה אפשר למנוע את ההתבוללות מבחירה ולא מכפייה.

נהיר לנו שהצעתנו תאפשר לממסדים הרפורמיים והקונסרבטיביים להשתקע בישראל, שכמות האזרחים שאינם יהודים בישראל תגדל, ושאחוז מסוים של זוגות ינצל את השינויים כדי להינשא באופן אזרחי. אולם אנו מאמינים שתופעות אלו תתרחשנה בעתיד בלאו הכי. לפיכך מוטלת עלינו החובה לאמץ מדיניות של בחירה חופשית בדת, כדי לחזק את המסורת היהודית ולהגדיל את האחדות היהודית בארץ ובעולם. כך, תגדל מאליה שמירת ההלכה וההתבוללות תקטן. רק כך יימנע הפיצול הלאומי בעם היהודי.

ביהודה, בשומרון ובירושלים

לאחר מכן, אם יוכרז מצב חירום ויתעורר איום מיוחד לשלום אזרחי ישראל בפלסטין, ישוב צה"ל לעמדותיו ביהודה ושומרון עד שהאיום יוסר.

במקביל לכך, תסכים ישראל לאזרח את הפליטים הפלסטינים במסגרת 'זכות השיבה' בתהליך שיאריך חמישים שנה. עם זאת, התאזרחותם בישראל תוגבל, כך שיישמר רוב יהודי מוצק של 70% מכלל אזרחי ישראל, והם ייקלטו כיאות ובהדרגה.

במרכז של ירושלים עומד מקום מקדשנו החרב. בשעת חורבנו יצאה בת קול ואמרה לטיטוס "בית חרוב החרבת". ואכן מהו המצב כיום בהר הבית? יהודים נאבקים במשטרת ישראל על שניות בודדות של תפילה. רוב העם איננו מבקר בהר הבית ושמו נקשר בטרור. לפיכך, אנו מציעים מדיניות חלופית ומפוכחת המתבססת על הסכמה ולא על כפייה, "דָּבְרוּ עַל-לֵב יְרוּשָׁלַם, וְקִרְאוּ אֵלֶיהָ". תחילה עלינו למסד את רוח העיר כמרכז של השלמה ושיתוף. לחדול ממצב הלחימה בעיר ולהסיט את הקשב למורשתה המפוארת.

לשם כך עלינו לקיים ריבונות ישראלית במערה של העיר, ופלסטינית במזרחה. הר הבית יהיה בריבונות פלסטינית, ובכותל הדרומי יוקם מוסד ישראלי חדש למורשת העם היהודי בירושלים מהתנ"ך ועד לימינו. לאחר שייכון בעיר מצב של שלום והעם ישוב ויתעניין בהר הבית, נבחן בהסכמת הצד הפלסטיני אם ניתן ליצור רחבת תפילה יהודית ולקיים חפירות ארכיאולוגיות במתחם הר הבית. דבר לא ייעשה בכפייה אלא רק בהסכמה. למדיניות זו סיכויי הצלחה גבוהים לאין ערוך מדבקות במצב הקיים.

יש ליצור משוואה של שגשוג ישראלי ופלסטיני מבלי שאף צד יתחזק על חשבון האחר, ומבלי שאף צד יפקיר את גורלו בידי האחר. לפיכך אנו קוראים לפשרה ציונית בסוגיות הפליטים וירושלים, שתיענה בפשרה פלסטינית בביטחון ובהתנחלויות. אנו מציעים הסדר מדיני שיאריך יובל שנים: מדינה פלסטינית תקום בגדה המערבית וברצועת עזה מיד עם חתימת ההסכם המדיני, בהקדם האפשרי הניתן. במקביל לכך האחריות הביטחונית תעבור לידי הפלסטינים, אך צה"ל יישאר בהגנה ההיקפית המצומצמת של ההתנחלויות. עילה מבוססת לאיום מכל סוג שהוא לשלום אזרחי ישראל, תאפשר כניסה עצמאית של צה"ל לכל שאר שטחי המדינה הפלסטינית לזמנים קצובים חוזרים ונשנים בפיקוח בינלאומי.

במסגרת ההסכם המדיני החדש, ובכפוף להסכמות שיושגו, אנו מציעים שכל מתיישב ישראלי ביהודה ושומרון יקבל פיצויים, וישמור על אזרחותו הישראלית. הוא יבחר אם להישאר בביתו כאזרח שווה זכויות וחובות בפלסטין עם אוטונומיה יהודית תחת החוק הפלסטיני - או שיאולץ להתפנות. התהליך כולו ילווה בהקמתם של יישובים פלסטינים חדשים בתוך ישראל ומחוצה לה, כדי לקדם רפורמות חברתיות וכלכליות שתאפשרנה לתרבות הכלכלית הפלסטינית להתעצם ולהשתנות. בסופו של תהליך צה"ל ייסוג לגבולות ישראל, בשטח תקום מדינה פלסטינית עצמאית ומודרנית עם מיעוט יהודי אוטונומי, ואזרחי המדינות יורשו לקיים שיתופי פעולה חברתיים וכלכליים מלאים וחופשיים. מדיניות זו, בצירוף הכרה פלסטינית בישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית-פדראלית, תהפוך את הפלסטינים מ'אויב' לבעלי ברית*.

* איננו באים להכריע במחלוקת הידועה בין הרב עובדיה יוסף זצ"ל לרב שאול ישראלי זצ"ל בשאלה 'האם מצוות כיבוש הארץ תקפה גם בימינו'. לדעתנו, עמדתנו מתאימה אפילו לדעתו של הרמב"ן שסבור כי מצוות כיבוש הארץ קיימת בכל הדורות. כתחליף להבנה המקובלת ברמב"ן, לפיה מצוות הכיבוש כוללת אחיזה פיזית, ריבונית או של יחידים, בכל שטחי הארץ המובטחת, ניתן להציע פרשנות אחרת: כריתת ברית עם האומות הריבוניות היושבות בארץ ישראל מהווה תחליף לאחיזה זו, בהנחה שעם ישראל ומנהיגיו רוצים בברית כדי לחזק את איתנות אחיזתם בארץ. אפשרות פרשנית זו הועלתה על ידי מספר פרשנים: ראה ב"דברי שאול" [ספר בראשית, פרשת וירא, ד"ה: "ויכרתו שניהם ברית"], וכן עמדה זו עולה בקנה אחד עם עמדתו של הרמב"ן ביחס למצוות 'לא תחנם' [גטין (לח)], ועם העובדה שגדולי האומה כרתו בריתות עם עמים שונים שישבו בארץ על אף שעמים אלו היו ריבוניים בשטחם ולא היו כפופים חוקית לשלטון ישראל. על כך ראה: רלב"ג (מלכים א, ט, י, וכן בתועלת השלושים וארבע לפרשה זו), ואברבנאל (מלכים א, ט, יא-יב). הרב יהודה גרשוני, מתלמידיי של הרב קוק, בספרו 'קול צופיך' [עמ' קנ], מקבל פרשנות זו ברמב"ן כאפשרות ואף נראה שנוטה לכך הלכה למעשה.

וְכָרַתִּי לָהֶם בְּרִית שָׁלוֹם,
בְּרִית עוֹלָם יִהְיֶה אוֹתָם;
וְנָתַתִּים וְהִרְבֵּיתִי אוֹתָם, וְנָתַתִּי
אֶת-מִקְדָּשִׁי בְּתוֹכָם לְעוֹלָם
(יחזקאל לז כו)

בפועל בשטח

בנוסף, אנו מקדמים מיזם בתחום השבת שיאפשר למוסדות תרבות ופנאי לפעול במתכונת המוסכמת על הציבור החילוני, ראשי הציבור החרדי ומנהלי מוסדות התרבות, לשם יצירת אחדות חדשה ביום השביעי. בהמשך, נפנה להקמתם של מוסדות שטח נוספים לשותפות בין קבוצות ישראליות מרוחקות למען כל אזרחי ישראל באשר הם. עמדותינו החוקתיות והמוסדות החברתיים שלנו זכו לתמיכה בכתב מקרב חתני פרס ישראל, בכירי אקדמיה, ראשי ערים, בכירי מערכת הביטחון לשעבר ואנשי דת. יהודים וערבים, דתיים וחילונים, גברים ונשים. 'אנחנו'.

אנו מקימים מוסדות חברתיים פורצי דרך שיקדמו לאורך זמן שותפות הדדית בין קבוצות לאומיות, חילוניות ודתיות בישראל. כצעד ראשון אנו מקימים בישראל כפרי סטודנטים לאוכלוסיות מגוונות ומשותפות. הכפרים יעניקו למשתתפי ומשתתפות התוכנית דיור מוזל והכוונה לשוק התעסוקה הפרטי. זאת, בתמורה לשעות התנדבות למען הקהילה והשתתפות בתוכנית לימודי אוכלוסיות.

כמו כן, אנו פועלים להפקת סיורים משותפים ומפגשים בין מגוון קבוצות בעם היהודי, וגם בין יהודים ופלסטינים, כדי ליצור סמלים חדשים של אחווה ישראלית.

